

8.7.2014

YM111/04/2014

Valtiovarainministeriö

Viite Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 4.6.2014, VM035:00/2014
Hänvisning

Asia Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja moni-
Ärende alaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 4.6.2014 päivätyllä kirjeellä ympäristöministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntien velvoitteiden ja ohjauksen vähentämisestä ja monialaisten toimintamallien tukemista koskevista kokeiluista. Valtiovarainministeriö on elokuussa 2013 asettanut kuntien velvoitteiden vähentämistä koskevien kokeilujen valmisteluhankkeen. Sen päätyttyä on toukokuussa 2014 asetettu Kuntakokeilut kuntien velvoitteiden vähentämisen tueksi -hanke. Kokeiluun sisältyvistä eri toimintamalleista ympäristöministeriötä ja sen alaista viranomaista, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAA, koskettaa asumispalvelujen toimintamalli. Ympäristöministeriön edustajat ovat olleet mukana molemmissa edellä mainituissa hankkeissa ja osallistuneet siten kuntakokeilujen ja niitä koskevan hallituksen esityksen valmisteluun. Tästä syystä ympäristöministeriön näkemykset on jo otettu huomioon esityksen valmistelutyössä. Tässä lausuntovaiheessa ympäristöministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa kuvataan kuntakokeilujen tavoitetta siten, että "kokeilujen tarkoituksena on edistää sellaisten toimintatapojen kehittämistä ja käyttöä, joiden avulla lakisääteisiä tehtäviä voidaan hoitaa taloudellisesti ja tuottavasti kuitenkin lainsäädännössä asetettujen palvelujen sisältöä koskevat vaatimukset toteuttaen. Kokeilulla ei siten ole suunniteltuja vaikutuksia kansalaisten saamien palvelujen tasoon, ei palvelutason parantamiseen eikä heikentämiseen". Ympäristöministeriö pitää tärkeänä sitä, että kokeilussa kehitetään uudenlaisia ja nykyistä asukaslähtöisempiä ratkaisuja, jotka ovat samalla kustannustehokkaita. On kuitenkin pidettävä erityistä huolta siitä, että kokeilu ei tuota haitallisia vaikutuksia asukkaiden palvelutasoon. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, jos toteutetaan laatutasoltaan aiempaa huonompia asumisen ratkaisuja, kuten laitospaikkaisia ratkaisuja.

Ympäristöministeriö korostaa innovatiivisten ja todella uudenlaisten asumispalvelumallien kokeilua ja pitää tärkeänä, että kokeilun kautta ei palata vanhoihin, jo hylättyihin ratkaisuihin esimerkiksi asuntokohteiden osalta. Asumispalveluissa tämä tarkoittaa etenkin sitä, että kehitetään hajautettuja ja asuntoverkostomaisia asumisratkaisuja, joissa hyödynnetään aiempaa enemmän olemassa olevaa asuntokantaa. Tällöin palvelutuotanto on verkostoitunutta ja joustavaa. Ratkaisut sopivat silloin myös erilaisiin paikallisiin olosuhteisiin. Tuloksena syntyy uudenlaisia tapoja toteuttaa erityisryhmien asumista siten, että asuntoratkaisut ovat toimivia ja kustannustehokkaita kokonaisuuksia kaavoituksen, rakentamisen, tilapalvelun ja palvelutuotannon

näkökulmasta. Palvelutuotannon osalta tämä edellyttää eri palvelutuotannon sektoreiden (esimerkiksi nuoriso-, mielenterveys-, vammais- ja vanhuspalvelujen) yhteistyön tehostamista. Esityksessä todetaan, että ”asumispalveluja koskevan kokeilun tarkoituksena on edistää vanhus- ja vammaisten asumispalvelujen uusien toimintamallien luomista ja toteuttamista kunnille kustannuspaineita aiheuttavaa ohjausta keventäen ja asumispalveluja koskevien vahvistettujen periaatelinjausten mukaisesti”. Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä sitä, että tehtyjä valtakunnallisia periaatelinjauksia, esimerkiksi kehitysvammaisten asumisen ohjelman osalta, noudatetaan. Jos sallittaisiin näistä linjauksista poikkeaminen, se antaisi kunnille ja muille toimijoille viestin, että linjauksilla ei ole todellista käytännön merkitystä. Lisäksi se antaisi vaikutelman valtion toiminnan poukkoilevuudesta, kun päinvastoin on tärkeää, että valtion toimet ovat johdonmukaisia ja pitkäjänteisiä.

Edelleen esityksessä todetaan, että ARAn ohjeita ja STM:n suosituksia sekä Valviran ja aluehallintovirastojen valvontaohjelmien tilojen ja henkilöstön mitoitusta koskevia ohjeita on viranomaiskäytännössä tulkittu yhtenäisyyteen pyrkien. On huomattava, että nämä ARAn ohjeet koskevat vain tiloja. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että eri viranomaisten antamat ohjeet ovat keskenään yhteneviä ja samankaltaisia. Ympäristöministeriön asettama, palveluasumisen julkisen rahoituksen linjauksia käsitellyt työryhmä ehdotti jo vuonna 2010, että ”palveluasumiseen suunnattu rahoitus, eri tukien myöntämiselle asetetut edellytykset, aluehallintovirastojen lupamenettelyjen ehdot sekä palveluasumisen laatu- ja kustannusohjaus sovitetaan yhteen” (Palveluasumisen julkisen rahoituksen linjauksia, ympäristöministeriön raportteja 1/2011, ehdotus 5). Viranomaisohjeistuksen yhtenäisyys on myös alan toimijoiden etu, kuten ne ovat itsekin todenneet.

ARAn myöntämien investointiavustusten osalta ympäristöministeriö korostaa sitä, että myös kuntakokeilun yhteydessä avustusta saavien kohteiden tulee vastata pitkäaikaiseen tarpeeseen ja olla laadultaan hyviä, jotta niille on kunnissa käyttöä pitkään. Investointiavustuksen ehtojen mukaan kohteiden tulee olla kyseisen erityisryhmän käytössä vähintään 20 vuotta ja sosiaalisessa vuokra-asuntokäytössä vähintään 40 vuotta. Vaatimus kohteiden pitkäikäisestä käytöstä on keskeinen keino valtion luottotappioriskien minimoimiseksi.

Lopuksi ympäristöministeriö toteaa puhtaasti teknisenä kommenttina, että sen toimialalle kuuluvien lakiehdotuksen 17 ja 19 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on huomattavan paljon tois- toa ja teksti on paikoin vaikeaselkoista. Sivulta 38 on poistettava lause ”jotkut kunnat ovat kritisoineet näitä ehtoja niiden palveluasumisen kustannuksia nostavien vaikutusten vuoksi”, koska kuntien kanta ARAn ohjeisiin käy ilmi muualta esityksen perusteluista, esimerkiksi sivulta 10. Kyseinen asia ei kuulu yksityiskohtaisiin perusteluihin eikä sitä ole mainittu STM:n hallinnonalalle kuuluvien suositusten tai ohjeiden kohdallakaan. Lisäksi sivulla 38 on käytetty investointiavustuslaista sen koko nimeä (laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi), vaikka sivulla 7 on ilmoitettu jäljempänä käytettävän laista lyhyempää nimitystä. Ympäristöministeriö liittää lausuntoonsa ehdotuksen 17 ja 19 §:n perustelutekstiksi. Siinä on korjattu edellä mainitut asiat, mutta mitään sisällöllisiä muutoksia ei ole tehty.

Ylijohtaja

Helena Säteri

Hallitussihteeri

Juha Post